

RESTAURAREA UNEI SCOARȚE DIN JURUL ANULUI 1880

ELENA VĂCULIȘTEANU

În zona Botoșanilor, ca și în restul Moldovei, în zestrea fetei la căsătorie, lăicerele și scoarțele au un rol de bază, numărul lor constituind o adevărată mândrie pentru mireasă, atunci când se “joacă zestrea”.

Scoarțele realizate în Moldova au unele particularități privind:

1. proporțiile și forma
2. materialele și procedeele tehnice
3. gama coloristică și concepția ornamentală, care dau originalitate și o valoare estetică deosebită țesăturilor de aici.

Datorită faptului că agricultura și creșterea animalelor a fost ocupația de bază a locuitorilor de pe aceste locuri, materialul folosit pentru scoarțe a fost lână. Ca urzală se folosea părul de lână, ce avea calitatea de a fi rezistent, elastic și se putea toarce cu ușurință, iar ca băteală cămuru (lână moale de la oi țigăi și merinos).

Fiindcă dimensiunile camerelor erau mari, scoarțele aveau și ele dimensiuni cuprinse între 4-5 m lungime și 0,9 – 1,50 m lățime iar culorile predominante erau brunul, verdele, galbenul, culori bine armonizate, obținute prin folosirea plantelor, un procedeu foarte vechi din Evul Mediu, transmis prin ani lumii de la țară. Sub aspectul compoziției și concepției, scoarța din zona Moldovei prezintă, de asemenea, unele note particulare:

- arborele vieții, în diferite variante, cu adânci sensuri simbolice, cu stilizarea lui până la schematizare, constituie principalul motiv ornamental ce a dat originalitate țesăturilor din zonă;

- motivul solar, care este cel mai des întâlnit, este și cel mai vechi ornament de pe teritoriul țării noastre, datând încă din preistorie.

Scoarța adusă la restaurare, este reprezentativă pentru covoarele din colecția Muzeului Județean. Ea este achiziționată din Trușești, este datată circa 1880 și are atât urzeala cât și băteala din lână țigaie. Inițial scoarța era compusă din două foi, unite la mijloc dar s-a păstrat înjumătățită. Tehnica de lucru este în două ițe, decorul este geometric și vegetal.

Decorul vegetal și motivul din câmpul scoarței sunt realizate în “alesătură legată” în care suprafețele de culoare diversă sunt unite între ele prin introducerea alternativă a firelor de băteală.

Pentru motivele din chenar s-a folosit “alesătura în găurele”, în care porțiunile colorate diferit nu sunt legate între ele. Între suprafețele colorate apar spații datorită faptului că firele de băteală ajungând la motivul alăturat, nu fac legătura între cele două, sau între suprafețele colorate diferit. Acest sistem se mai numește și Karamaniu – pentru că își trage originea din sistemul covoarelor orientale, din acea zonă. Această “foaie” din scoarță are un chenar lat de 18 cm ce o mărginește de jur-împrejur, are un fond de culoare bej pe care se înșiruie motivele florale stilizate (boboci de lalea și flori în diferite variante, colorați în nuanțe de cafeniu și verde). Pe marginile exterioare chenarul are o bandă îngustă de culoare cafeniu închis. În partea interioară chenarul este mărginit de o bandă de culoare neagră ce încadrează câmpul unei jumătăți de scoarță de jur împrejur, bandă ce este ornamentată în motiv zig-zag, cu vreji și frunzede culoare galben și verde deschis. În câmpul scoarței, dispuși pe toată lungimea țesăturii se află doi pomi stilizați cu frunze și boboci de trandafiri încadrați de trei motive romboidale. Pomii au culoarea cafeniu deschis cu fructe și flori de culoare mov, alb și galben. Această scoarță este generalizată în zonă, pomul vieții fiind o variantă deosebită prin stilizarea sa modernă.

În timp piesa a suferit degradări fizico – mecanice (prin tocirea și uzarea firelor), degradări fizico-chimice (decolorări, pierderi ale elasticității și higroscopicității materialului), degradări biologice (atac de molii); la toate acestea s-au adăugat depuneri de praf și murdărie. Era necesară în primul rând o curățire mecanică, apoi o curățire umedă.

Curățirea mecanică a constat în desprăfuirea scoarței cu ajutorul unei perii cu părul moale și a aspiratorului.

Curățirea umedă s-a făcut după o testare a coloranților folosiți la vopsit, pentru a evita o surpriză prin migrarea culorilor.

Soluția folosită a fost Romopal O.F.10. 3-4% și apă curentă la temperatura de 18° – 20° C. După spălare, scoarța s-a limpezit în mai multe ape, până la eliminarea totală a spumei. În ultima apă de clătire s-a adăugat acid acetic 1-2% pentru împrospătarea culorilor și glicerină 1-2% pentru avivare. Uscarea s-a făcut pe o suprafață plană la temperatura camerei.

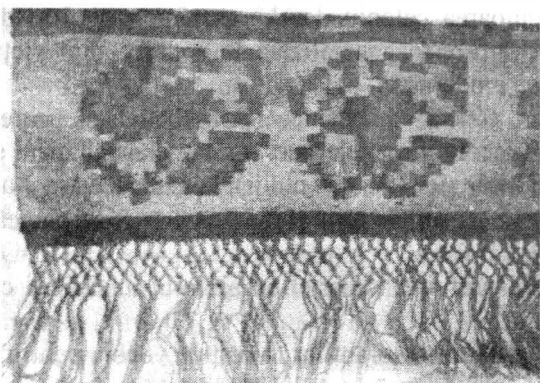
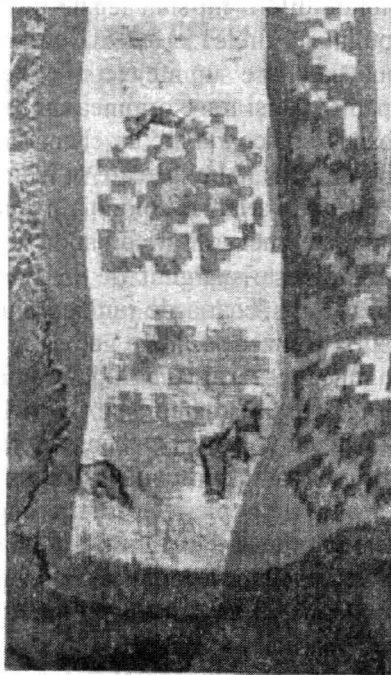
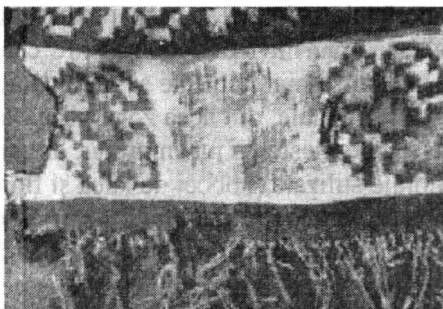
O etapă care a precedat restaurarea propriu-zisă este alegerea firului de lână cu care s-a lucrat. El trebuie să aibă aceeași grosime, finețe și culoare cu firul original. Vopsirea este o altă operațiune importantă deoarece culoarea firului de lână trebuie să aibă o nuanță foarte apropiată (dacă nu aceeași) cu firul cu care s-a lucrat.

Restaurarea propriu-zisă a constat în:

- reconstituirea zonelor lipsă prin analogie

- consolidarea zonelor în care băteala a fost roasă sau scămoșată, acestea constând într-o rețesere printre firele de băteală existente cu un fir cu o grosime mai mică (la jumătate) decât a firului original.

Restaurarea s-a făcut în război manual, orizontal, în tehnica două ițe.

Pentru că urzeala la ambele capete era ruptă pe porțiuni mari, a fost necesară introducerea unor fire de urzeală noi, de-a lungul celor existente, care s-au legat de două benzi groase de in ce s-au fixat la rândul lor pe gherghef.

Covorul s-a rulat și s-a început restaurarea ed la unul din capete. Zonile lipsă s-au reconstituit, cele slăbite s-au consolidat, pe toată suprafața piesei.

Firele de urzeală noi introduse de la capete s-au legat într-o rețea de noduri ca și cele originale.

Scoarța s-a călcat cu o pânză umedă, s-a dublat, s-au cusut manșoane și cheițe pentru prinderea în cuie. A fost pusă deja în expoziția de bază a Secției de Etnografie.